

UZASADNIENIE

Zarządzenie Ministra Środowiska w sprawie zadań ochronnych dla Drawieńskiego Parku Narodowego jest wykonaniem upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 oraz Nr 157, poz. 1241). Zgodnie z tym przepisem dla parków narodowych, do czasu ustanowienia planów ochrony, minister właściwy do spraw środowiska ustanawia w drodze zarządzenia zadania ochronne.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz zakres zadań ochronnych zostały opracowane w formie tabelarycznych zestawień. W zestawieniach określono zagrożenia oraz sposoby i zakres prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej z podaniem lokalizacji, ich rozmiarem (metry, hektary, kilogramy itp.) oraz określeniem ekosystemów, w których mają być wykonane. Dla wybranych gatunków zwierząt określono rodzaj zadań ochronnych oraz sposób prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej.

W związku z występującymi zagrożeniami przyrody parku narodowego zabiegi wykonywane w ramach ochrony czynnej i krajobrazowej dostosowane zostały do wymogu zachowania funkcji ekosystemów i ekologicznych powiązań między nimi, a także do ich renaturalizacji.

Zabiegi w obszarach objętych ochroną ścisłą w ekosystemach leśnych – związane są z utrzymaniem przez cały rok bezpieczeństwa przeciwpożarowego lasów oraz bezpieczeństwa osób odwiedzających park.

Zabiegi w obszarach objętych ochroną czynną:

Monitorowanie ekosystemów leśnych przed czynnikami biotycznymi poprzez wykładanie pułapek zapachowych na brudnicę mniszkę, strygonię choinówkę, drwalnika paskowanego, cetyńce – celem wykładania pułapek feromonowych jest określanie tendencji rozwojowych groźnych dla trwałości drzewostanów owadów leśnych. Pułapki wyklada się zgodnie z biologią poszczególnych gatunków w miesiącach: marzec, kwiecień, lipiec.

Kontrola rozwoju owadów zagrażających ekosystemom leśnym (zbieranie różnych form rozwojowych) – celem zbierania różnych form rozwojowych owadów jest zbadanie tempa rozwoju owadów oraz ich liczebności i określenie zagrożenia, jakie mogą stwarzać dla ekosystemów leśnych parku. Decyzje o dodatkowych pracach podejmuje się wspólnie z Zakładem Ochrony Lasu wg metodyk określonych w Instrukcji Ochrony Lasu. Terminy uzależnione są od biologii poszczególnych gatunków i mogą dotyczyć prac w różnych miesiącach.

Ograniczanie rozwoju owadów mogących zagrozić ekosystemom leśnym (przyplaszczek granatek) – celem zabiegu jest ograniczanie rozwoju owada w osłabionych drzewostanach sosnowych rosnących na niewłaściwych siedliskach. Zakopywanie kory ogranicza liczebność chrząszczy. Zabieg wykonuje się w sezonie jesienno – zimowym.

Kontrolne poszukiwanie owadów w ściółce – celem zabiegu jest zebranie z powierzchni próbnych zimujących form owadów, określenie ich ilości oraz zdrowotności. Zespół Ochrony Lasu na podstawie otrzymanych materiałów określa stopnie zagrożenia drzewostanów. Prace wykonuje się po pierwszych przymrozkach.

Budowa nowych ogrodzeń z siatki oraz naprawa istniejących – celem zabiegu jest ochrona nowo zakładanych nasadzeń przed zniszczeniem przez jeleniowate i dziki oraz utrzymanie istniejących ogrodzeń. Prace wykonuje się przez cały rok.

Demontaż starych ogrodzeń z siatki – celem jest udostępnienie powierzchni leśnych, których faza rozwojowa nie jest już narażona na silne żerowanie jeleniowatych i dzików. Zabieg zaplanowano na wiosnę.

Ochrona upraw leśnych poprzez pakułowanie lub zabezpieczanie środkami zapachowymi (repelentami) – celem zabiegu jest ochrona pędów szczytowych przed zgrzyzaniem, umożliwiającym wzrost drzew w nasadzeniach, nie ograniczając naturalnej bazy żerowej jeleniowatych. Zabieg wykonuje się jesienią.

Regulacja liczebności jeleniowatych i dzików – celem regulacji jest utrzymywanie stada podstawowego w ilości osobników wyliczonych na podstawie indeksów bazy żywienia, w oparciu o prowadzone inwentaryzacje, która nie spowoduje wzrostu szkód istotnych w drzewostanach parku. Regulację przeprowadza się uwzględniając okresy ochronne.

Pielęgnowanie upraw leśnych, które nie osiągnęły zwarcia poprzez usuwanie drzew chorych, uszkodzonych oraz regulację zagęszczenia i składu gatunkowego – czyszczenia wczesne spełniają kilka zadań min: uporządkowują skład gatunkowy uprawy i formy mieszaniny, regulują zagęszczenie i selekcję drzew, poprawiają jakość drzew (głównie cennych domieszek liściastych). Celem zabiegu jest doprowadzenie uprawy do etapu, jakim jest początek okresu młodnika. Wykonanie tego zabiegu jest konieczne ze względu na to, iż jest to podstawowy zabieg pielęgnacyjny.

Pielęgnowanie upraw leśnych, które osiągnęły zwarcie poprzez usuwanie drzew chorych, uszkodzonych oraz regulację zagęszczenia – celem czyszczeń późnych jest doprowadzenie młodnika do etapu, jakim jest początek okresu drzewostanu dojrzewającego (tyczkowiny). Jest to zabieg przygotowujący drzewostan do pierwszej regulacji struktury przestrzennej i od jej wykonania będzie zależał stan przyszłego drzewostanu. Konieczność wykonywania pielęgnowania *upraw leśnych, które osiągnęły zwarcie* ma duże znaczenie dla jakości przyszłych drzewostanów, zwiększają ich odporność i zdrowotność. Zabieg wykonuje się przez cały rok za wyjątkiem miesięcy: maj, czerwiec.

Regulacja składu gatunkowego oraz zagęszczenia drzew w drzewostanach poprzez wykonanie cięć pielęgnacyjnych:

- regulacja zagęszczenia w drzewostanach sosnowych do 40 lat wykonywana na siedliskach boru świeżego (Bśw), której celem jest kształtowanie struktury młodnika w sposób uodporniający go na czynniki biotyczne i abiotyczne;

- regulacja składu gatunkowego oraz zagęszczenia drzew; wykonywana jest w średniowiekowych drzewostanach sosnowych na siedliskach boru mieszanego Świeżego (BMśw), lasu mieszanego świeżego (LMśw) i lasu świeżego (Lśw). Podstawowym celem tych zabiegów jest stworzenie warunków do przebudowy tych drzewostanów tj. do zwiększenia

w nich składu gatunkowego dębu bezszypułkowego (Dbb) i buka (Bk). Regulacja zagęszczenia i składu gatunkowego obligatoryjnie łączy się z podsadzeniami gatunków liściastych;

- regulacja składu gatunkowego i zagęszczenia wykonywana w drzewostanach sosnowych starszych klas wieku na siedlisku Bśw. Celem tego zabiegu, jest kształtowanie zróżnicowanej struktury przestrzennej i pionowej drzewostanu sosnowego przez wykorzystanie i włączenie do drzewostanów spontanicznie powstałych podrostów i odnowień;

- późna regulacja składu gatunkowego i zagęszczenia wykonywana w drzewostanach bukowo-sosnowych starszych klas wieku. Celem tego zabiegu jest unaturalnienie drzewostanów przez wyprowadzenie drugiego piętra bukowego jako głównej warstwy drzewostanu, eliminacja sosny pochodzenia antropogenicznego.

Przebudowa drzewostanów sosnowych w celu umożliwienia wprowadzania właściwych gatunków drzew i krzewów oraz umożliwienie wprowadzenia drugiego piętra bukowego poprzez częściowe wycięcie sosny - celem stosowania tego zabiegu jest przebudowa litych drzewostanów sosnowych na siedliskach Lśw, LMśw i BMśw. Prowadzona jest w kierunku ich przekształcenia na drzewostany z dominacją dębu lub buka, a także kształtowanie struktury przestrzennej i pionowej wielogatunkowych drzewostanów liściastych oraz bukowych.

Usuwanie drzew opanowanych przez grzyby, owady lub drzew wyrwanych i złamanych występujących w grupach mogących spowodować powstawanie ognisk gradacyjnych i epizoocji - celem zabiegu jest zapobieganie masowemu rozmnożeniu owadów o gradacyjnym typie dynamiki populacji oraz epizoocjom grzybów patogenicznych w stosunku do drzew. Termin realizacji cały rok.

Wprowadzanie gatunków drzew liściastych pod osłoną przebudowywanych drzewostanów - celem podsadzeń jest dostosowanie składu gatunkowego do siedlisk oraz wzbogacanie różnorodności biologicznej. Zabieg wykonuje się w okresie wiosna/jesień.

Wprowadzanie gatunków drzew liściastych poprzez dosadzanie na wyciętych gniazdach - wprowadzanie gatunków liściastych na wyciętych gniazdach ma na celu zmianę struktury gatunkowej drzewostanu oraz urozmaicenie jego struktury przestrzennej i pionowej, przy zachowaniu ciągłości funkcjonowania ekosystemu leśnego oraz funkcjonowania drzewostanu jako biotopu fauny i flory. Zabieg wykonuje się w okresie wiosna/jesień.

Wprowadzanie gatunków w naturalnie powstałych lukach - uzupełnianie luk i przerzedzeń w starszych drzewostanach – wprowadzanie gatunków liściastych ma na celu uzupełnienie luk i przerzedzeń. Zabieg wykonuje się w okresie wiosna/jesień.

Uzupełnianie gatunkami liściastymi w podsadzeniach i odnowieniach – *poprawki* – uzupełnianie wypadów w podsadzeniach i odnowieniach w młodszych klasach wieku. Zabieg wykonuje się w okresie wiosna/jesień.

Przygotowanie gleby do sadzenia drzew w roku następnym - celem zabiegu jest przygotowanie gleby na powierzchniach przeznaczonych do podsadzeń i zalesień. Gleba przygotowana jest ręcznie w postaci talerzy lub wyorywanych pasów. Termin realizacji jesień.

Pielęgnacja upraw poprzez wykoszenie roślinności zielnej i krzaczastej zagrażającej rozwojowi drzew - celem tego zabiegu jest systematyczne niszczenie chwastów aż do czasu, kiedy przestaną one zagrażać drzewkom (motyczenie, wykaszanie). Termin realizacji - okres wegetacyjny.

Ochrona upraw leśnych przed gryzoniami poprzez późnojesienne wykaszanie roślinności – ma na celu ochronę upraw, odnowień i podsadzeń przed gryzoniami.

Wykaszanie roślinności na bagnach – celem zabiegu jest zachowanie cennych zbiorowisk roślinnych oraz zmniejszenie transpiracji wody przez rośliny. Termin zabiegu uzależniony jest od poziomu wody i dostępności terenu, zabieg przeprowadzany jest indywidualnie dla każdego obiektu.

Wykaszanie roślinności na łąkach – celem zabiegu jest zachowanie zbiorowisk roślin łąkowych, utrzymanie walorów krajobrazowych i różnorodności biologicznej. Termin zabiegu lipiec-wrzesień.

Odkrzaczanie powierzchni źródeł – celem zabiegu jest ochrona cennych zbiorowisk roślinnych charakterystycznych dla źródeł i wilgotnych łąk (w tym trzęślicowych) wcześniej przekształconych przez człowieka. Termin zabiegu sierpień - grudzień.

Wykaszanie roślinności pastwiskowej – celem zabiegu jest zachowanie zbiorowisk roślinnych byłych pastwisk, ochrona walorów krajobrazowych i różnorodności biologicznej. Termin zabiegu czerwiec-wrzesień.

Ochrona roślinności segetalnej poprzez wykoszenie – celem zabiegu jest zachowanie zbiorowisk charakterystycznych dla ugorów, zapobieganie ich zarastaniu drzewami i krzewami, ochrona walorów krajobrazowych i utrzymanie różnorodności biologicznej. Termin zabiegu czerwiec – sierpień.

Wyeksponowanie miejsc historycznych – celem zabiegów jest wyeksponowanie miejsc związanych z działalnością człowieka na terenie Puszczy Drawskiej. Działania ochronne obejmują dawne osady, bindugi, cmentarze, park podworski w Barnimiu. Zabieg polega na wykaszaniu roślinności zielnej, usunięciu pojedynczych drzew i krzewów. Na terenie dawnych osad leśnych oszczędza się drzewa i krzewy owocowe. W miejscach, w których wykonuje się zabiegi, ochronie podlegają również gatunki pochodzenia antropogenicznego (np. stare odmiany drzew i krzewów owocowych). Obiekty dziedzictwa kulturowego eksponuje się także przy pomocy tablic informacyjnych i edukacyjnych. Planuje się ustawienie nowych oraz konserwację starych tablic. Termin wykonania prac: cały rok.

Pielęgnacja pasów przeciwpożarowych (wzdłuż dróg publicznych) z pozostawieniem powierzchni gruntu oczyszczonego do warstwy mineralnej oraz oczyszczenie powierzchni z materiału łatwopalnego do 30 m od drogi publicznej – celem zabiegu jest utrzymanie pasa izolacyjnego chroniącego drzewostan przed

rozprzestrzenianiem się ognia. Pas utrzymywany jest przez cały rok, ze szczególnym uwzględnieniem okresów o największym zagrożeniu pożarowym (na przedwiośniu i latem).

Ochrona czynna ekosystemów wodnych – celem ochrony ekosystemów wodnych jest: ochrona procesów w nich zachodzących, utrzymanie bioróżnorodności, przeciwdziałanie antropogenicznej eutrofizacji oraz przeciwdziałanie pogarszaniu i poprawianie stosunków wodnych. Dla realizacji tych celów zaplanowano m. in. zabiegi czynnej ochrony ichtiofauny. Zabiegi te polegają na połowach regulacyjnych w jeziorach najbardziej narażonych na eutrofizację antropogeniczną (jeziora: Ostrowieckie i Sitno w terminie styczeń – grudzień z wyłączeniem marca i kwietnia), połowach kontrolnych (jeziora: Ostrowieckie i Sitno), pozyskaniu materiału do rozrodu (tarlaków lub selektów certy z jeziora Ostrowieckiego – w maju, pstrąga potokowego i troci wędrownej – od sierpnia do grudnia, brzany - od maja do czerwca, lipienia w kwietniu z rzek Drawy i Płocicznej), pozyskaniu materiału rozrodczego (ikra i mleczy) certy w maju i szczupaka w marcu i kwietniu (jeziora Ostrowieckie i Płociczno) oraz zarybieniach. Zaprojektowane zarybienia są elementami programów ochrony określonych gatunków ryb: pstrąga potokowego (zarybienia od maja do lipca), brzany (zarybienia we wrześniu), lipienia (zarybienia od sierpnia do września), certy (zarybienia w czerwcu i lipcu), łososa (zarybienia od marca do maja), jesiotra (zarybienia zgodnie z zaleceniami Krajowego Programu Restytucji Gatunku). Planowane zarybienia są również elementem programu biomanipulacji ekosystemów wodnych realizowanej przez oddziaływanie na populacje ryb: zarybienie szczupakiem jezior Ostrowieckiego, Jamna, Płociczna i Sitna (w czasie od kwietnia do maja).

Ochrona czynna storczykowatych (Orchidaceae) – ochrona gatunkowa związana jest z zabiegami wykaszania ekosystemów nieleśnych, na których występują storczyki. Zabiegi wykonywane są po wydaniu nasion – w sierpniu, wrześniu.

Ochrona czynna ptaków (sikory, kowaliki, pelzacze, dzięcioły, drozdy, muchołówki, szpaki, dudki, bażantowate, krukowate) – ochrona ptaków poprzez uzupełnianie i udostępnianie bazy pokarmowej oraz zwiększanie ilości miejsc lęgowych (zawieszenie budek lęgowych). Celem podejmowanych działań jest utrzymanie populacji ptaków polnych i leśnych. Termin realizacji zabiegów jesień i zima.

Ochrona jeleniowatych, dzików i zajęcy – poprzez uzupełnianie bazy pokarmowej. W okresie zimowym i na przedwiośniu dokarmianie zwierząt ogranicza szkody w ekosystemach leśnych i podnosi kondycję zdrowotną zwierząt.

Ochrona lisów (*Vulpes vulpes*) – monitorowanie i regulacja liczebności drapieżników podyktowana jest koniecznością zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym oraz ograniczania rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych. Czas przeprowadzania regulacji liczebności uwzględnia okres ochronny od kwietnia do końca czerwca. Wykładanie szczepionki planowane jest wiosną i jesienią (w ramach działań Wojewódzkich Inspektoratów Weterynarii).

Redukcja jenotów (*Nyctereutes procyonoides*), norek amerykańskich (*Mustela vison*), szopów praczy (*Procyon lotor*) – celem redukcji jest ograniczanie rozprzestrzeniania się gatunków obcych dla fauny parku i wpływających negatywnie na rodzime populacje dzikich zwierząt oraz prowadzenie monitoringu połączonego z inwentaryzacją. W redukcji uwzględnia się okres ochronny tych zwierząt w okresie rozrodczym (od kwietnia do czerwca). Redukcja prowadzona jest przez odstrzał (lis, jenot) oraz odłów w pułapki żywołowne (norka amerykańska, szop praczy).

Ochrona nietoperzy (Chiroptera) – polegająca na realizowaniu programu ochrony gatunków, prowadzeniu spisów nietoperzy (zimowych i letnich). Termin realizacji zadań przez cały rok.

Wprowadzony podział obszaru parku narodowego na rodzaje ochrony oraz sposoby udostępniania obszaru parku dla celów naukowych, edukacyjnych, kulturowych, turystycznych i rekreacyjnych opracowano w formie tabelarycznej. Terenu Parku nie udostępnia się dla celów sportowych. Określono również maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu parku narodowego, udostępnionego dla realizacji wskazanego celu.

Realizacja zadań ochronnych w załącznikach do niniejszego zarządzenia może być dostosowana do konieczności usuwania negatywnych skutków zjawisk żywiołowych w parku narodowym.

Wykonanie zadań ochronnych przyczyni się nie tylko do zachowania walorów przyrodniczo – krajobrazowych, ale również do utrzymania w należytym stanie infrastruktury, jaką dysponuje park narodowy.

Projekt zadań ochronnych uzyskał pozytywną opinię rady naukowej w dniu 26 czerwca 2009 roku.

Wejście w życie zarządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa oraz nie będzie miało bezpośredniego wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego. W sposób pośredni będzie natomiast miało wpływ na promocję gmin, na obszarze, których park narodowy został utworzony, powodując zwiększenie ruchu turystycznego, a tym samym dodatkowe dochody ze świadczenia usług turystycznych.

Przepisy zarządzenia nie mają wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, jak również na sytuację i rozwój regionalny.

Zagadnienia określone przedmiotowym zarządzeniem nie są regulowane przez prawo Unii Europejskiej.

Wejście w życie przepisów zarządzenia nie wpłynie negatywnie na obszar Natura 2000 „Lasy Puszczy nad Drawą” oraz „Uroczyska Puszczy Drawskiej”, które swym zasięgiem obejmują obszar Drawieńskiego Parku Narodowego.